

REVIZE ČSN 73 0601

OCHRANA STAVEB PROTI RADONU Z PODLOŽÍ

PROBLEMATIKOU SPOJENOU S PRONIKÁNÍM RADONU Z PODLOŽÍ SE PODLE „ATOMOVÉHO ZÁKONA“ (ZÁKON Č.18/1997 SB. O MÍROVÉM VYUŽÍVÁNÍ JADERNÉ ENERGIE A IONIZUJÍCÍHO ZÁŘENÍ V PLATNÉM ZNĚNÍ) MUSÍ ZABÝVAT KAŽDÝ, KDO UMISŤUJE STAVBU S POBYTOVÝMI PROSTORY NA STAVEBNÍM POZEMKU NEBO ŽADÁ O STAVEBNÍ POVOLENÍ TAKOVÉ STAVBY. POVINNOSTÍ KAŽDÉHO JE V TAKOVÉM PŘÍPADĚ ZAJISTIT STANOVENÍ RADONOVÉHO INDEXU POZEMKU.

Bude-li stavební pozemek zaříděn do kategorie se středním nebo vysokým radonovým indexem, musí být navržena a provedena taková opatření, která povedou ke snížení pronikání radonu do vnitřního ovzduší stavby a zajistí, že objemová aktivita radonu nepřekročí v obytných prostorech směrnou hodnotu 200 Bq/m³. Tato hodnota platí pro projektované a stavěné budovy. Pro zkolaudované stavby platí směrná hodnota 400 Bq/m³.

REVIZE ČSN 73 0601

Postupy pro navrhování a provádění ochrany staveb proti radonu z podloží se zabývá ČSN 73 0601 *Ochrana staveb proti radonu z podloží*. Tato norma (spolu s ČSN 73 0602 *Ochrana staveb proti radonu a záření gama ze stavebních materiálů*) prošla na počátku roku 2006 revizí, která byla vyvolána změnami některých souvisejících legislativních předpisů, zavedením nové metodiky pro stanovení radonového indexu pozemku a také novými poznatky získanými při vyhodnocování účinnosti provedených protiradonových opatření.

Schválení revize uvedených norem předcházela jednání mezi pracovní skupinou TNK 65 s názvem „RADON“ a zpracovatelem norem. Jednání probíhala na půdě Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. V pracovní skupině „RADON“ působili i zástupci Ateliero stavebních izolací. Text norem se na jednáních podařilo upravit tak, aby byly srozumitelné a použitelné v běžné stavební praxi.

V následujícím textu jsou uvedeny pouze podstatné změny, které se týkají návrhu protiradonových opatření. Pro úplné poznání revidované verze a všech jejích změn a úprav doporučujeme normu důkladně prostudovat.

Zcela nově byla touto revizí zavedena fyzikální veličina radonový index stavby. Dosud se při návrhu protiradonových opatření vycházelo pouze z radonového indexu pozemku, který vyjadřoval radonový potenciál prostředí v hloubce 0,8m pod povrchem zpravidla

původního, neupraveného terénu. Radonový index stavby vyjadřuje radonový potenciál prostředí na úrovni základové spáry a stanoví se na základě znalosti radonového indexu pozemku, výškové polohy základové spáry, plynopropustnosti zemin a objemové aktivity radonu v zeminách na úrovni základové spáry, způsobu úprav podloží (hutnění, stabilizace, zřizování propustných vrstev pod objektem) a úrovně hladiny podzemní vody. Radonový index stavby vždy stanovuje projektant na základě uvedených vlivů a okrajových podmínek. Jedním z hlavních podkladů pro jeho stanovení by měl proto být podrobný inženýrsko-geologický průzkum.

V normě jsou již také zakotveny odstavce zakazující použití plastových profilovaných fólií a asfaltových pásů s kovovými výztužnými vložkami jako samostatné protiradonové izolace. Na problematice použití těchto materiálů ve spodních stavbách

jsme upozorňovali již v některých předešlých číslech časopisu DEKTIME (02/2005, 02/2006).

Novinkou je i to, že na protiradonovou izolaci se mohou použít pouze materiály, kterým mají stanoveny nejen součinitel difúze radonu vlastního izolačního materiálu, ale i způsob provedení spoje s uvedeným součinitelem difúze radonu. V revidované normě je již také stanovena jednotná metodika pro měření součinitele difúze radonu protiradonových izolací.

Byla zpřísněna ochrana nových staveb, nachází-li se pod podlahou kontaktního podlaží nevětrané vrstvy o vysoké propustnosti (např. drenážní šterkové vrstvy). V takovém případě je nutná kombinace protiradonové izolace s dalšími opatřeními (větrací systém podloží, provedení kontaktních konstrukcí s ventilační vrstvou apod.). Taková kombinace je nezbytná i v případě, je-li součástí kontaktní

Budova (místo, ulice, číslo, PSČ):		
Kategorie OAR (Bq/m ³)	Zjištěná hodnota OAR	Zvýšení rizika rakoviny plic o
0 - 100		< 15%
101 - 200		15 - 30%
201 - 400		30 - 60%
401 - 800		60 - 120%
801 - 1000		120 - 150%
1001 - 2000		150 - 300%
2001 - 4000		300 - 600%
> 4000	> 600%	
OAR v budově splňuje/nespĺňuje směrnou hodnotu podle vyhlášky č. 307/2002 Sb. Příkon fotonového dávkového ekvivalentu splňuje/nespĺňuje směrnou hodnotu vyhlášky č. 307/2002 Sb.		

Tabulky dimenzí protiradonové izolace z materiálů DEKTRADE pro nepodsklepené objekty (komentář na str. 40).

	radonový index pozemku	počet pásů
světla výška 2,5 - 3,1 m (RD)	nízký	1 pás
	střední	1 pás
	vysoký – v rozsahu 100 - 390 kBq/m ³ – pro zeminy s nízkou propustností 70 - 270 kBq/m ³ – pro zeminy se střední propustností 30 - 110 kBq/m ³ – pro zeminy s vysokou propustností	1 pás
	390 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy s nízkou propustností 270 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy se střední propustností 110 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy s vysokou propustností	2 pásy*
světla výška 3,1 m a vyšší (administrativní objekt)	nízký	1 pás
	střední	1 pás
	vysoký – v rozsahu 100 - 470 kBq/m ³ – pro zeminy s nízkou propustností 70 - 330 kBq/m ³ – pro zeminy se střední propustností 30 - 140 kBq/m ³ – pro zeminy s vysokou propustností	1 pás
	470 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy s nízkou propustností 330 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy se střední propustností 140 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy s vysokou propustností	2 pásy*

ELASTEK 40 SPECIAL MINERAL
asfaltový SBS modifikovaný pás tl. 4 mm s vložkou z polyesterové rohože a s minerálním posypem

* platí i pro kombinaci pásů GLASTEK 40 + ELASTEK 40

	radonový index pozemku	počet pásů
světla výška 2,5 - 3,1 m (RD)	nízký	1 pás
	střední	1 pás
	vysoký – v rozsahu 100 - 620 kBq/m ³ – pro zeminy s nízkou propustností 70 - 430 kBq/m ³ – pro zeminy se střední propustností 30 - 180 kBq/m ³ – pro zeminy s vysokou propustností	1 pás
	620 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy s nízkou propustností 430 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy se střední propustností 180 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy s vysokou propustností	2 pásy*
světla výška 3,1 m a vyšší (administrativní objekt)	nízký	1 pás
	střední	1 pás
	vysoký – v rozsahu 100 - 770 kBq/m ³ – pro zeminy s nízkou propustností 70 - 540 kBq/m ³ – pro zeminy se střední propustností 30 - 220 kBq/m ³ – pro zeminy s vysokou propustností	1 pás
	770 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy s nízkou propustností 540 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy se střední propustností 220 kBq/m ³ a vyšší – pro zeminy s vysokou propustností	2 pásy*

GLASTEK 40 SPECIAL MINERAL
asfaltový SBS modifikovaný pás tl. 4 mm s vložkou ze skleněné tkaniny a s minerálním posypem

* platí i pro kombinaci pásů GLASTEK 40 + ELASTEK 40

	radonový index pozemku	tl. fólie
světla výška 2,5 - 3,1 m (RD)	nízký	1,0 mm
	střední	1,5 mm
	vysoký – v rozsahu 100 - 160 kBq/m ³ – pro zeminy s nízkou propustností 70 - 120 kBq/m ³ – pro zeminy se střední propustností 30 - 50 kBq/m ³ – pro zeminy s vysokou propustností	2,0 mm
	nízký	1,0 mm
světla výška 3,1 m a vyšší (administrativní objekt)	střední	1,0 mm
	vysoký – v rozsahu 100 - 150 kBq/m ³ – pro zeminy s nízkou propustností 70 - 100 kBq/m ³ – pro zeminy se střední propustností 30 - 40 kBq/m ³ – pro zeminy s vysokou propustností	1,5 mm
	150 - 200 kBq/m ³ – pro zeminy s nízkou propustností 100 - 140 kBq/m ³ – pro zeminy se střední propustností 40 - 60 kBq/m ³ – pro zeminy s vysokou propustností	2,0 mm

ALKORPLAN 35034
homogenní fólie z měkčeného PVC

konstrukce podlahové vytápění. V obou případech nezáleží na míře koncentrace radonu v podloží.

Zcela přepracována byla kapitola o větracích systémech podloží. Norma nově uvádí čtyři typy odsávacích prostředků, které slouží k odvodu půdního vzduchu (odsávací potrubí, odsávací vrt, odsávací jámka, odsávací studna) a definuje pro každý typ podrobný způsob jeho dimenzování. Uvedeny jsou zde i případy, kdy má být ventilační vrstva aktivně (nuceně) větrána, aby v ní byla zajištěna spolehlivá výměna vzduchu. Jedná se o případ, kdy je efektivní výška ventilační vrstvy menší než 20 mm a zároveň její plocha větší než 8 m², kdy je její efektivní výška 20 mm až 50 mm a zároveň její plocha je větší než 30 m² nebo jestliže je nemožné dosáhnout pasivním způsobem provětrávání ventilační vrstvy po celé její ploše.

Zásadním bodem v oblasti větrání a ventilace je zákaz odvodu vzduchu pouze do obvodových stěn. Vždy je nutné vzduch odvádět stoupacím potrubím až nad úroveň střešní konstrukce.

RADONOVÝ ŠTÍTEK BUDOVY

V revidované ČSN 73 0601 byl nově zaveden také radonový štítek budovy. Štítek slouží především k přehlednému porovnání průměrné hodnoty koncentrace radonu v obytných místnostech se směrnou hodnotou dle vyhlášky č.307/2002 Sb. Pro jednotlivé koncentrace objemové aktivity radonu jsou zde uvedena také rizika rakoviny plic, která vychází z odborných studií.

Radonový štítek budovy má pouze informativní charakter a lze jej použít k prokázání koncentrace radonu v budově např. pro účely kolaudačního řízení (vyžaduje-li to stavební úřad), k prokázání účinnosti protiradonových opatření apod. Součástí štítku je také protokol s identifikačními údaji. Spor o povinnost zpracovávat radonový štítek byl jeden z hlavních bodů při projednávání předběžných verzí revidovaných norem v rámci pracovní skupiny TNK 65 „RADON“. Za úspěch zúčastněných

pracovníků Atelieru stavebních izolací lze považovat změnu statusu původně „povinného“ radonového štítku na „dobrovolný“.

POSTUP PŘI NÁVRHU PROTIRADONOVÉ OCHRANY

Hydroizolační systém každé spodní stavby je nutné vždy navrhovat nejprve z hlediska hydrofyzikálního namáhání a až ve druhé fázi ho posoudit z hlediska pronikání radonu z podloží.

Naše zkušenosti ukazují, že opačný postup (návrh protiradonové izolace, která bude zároveň sloužit jako hydroizolace) často vede k problémům s vlhnutím suterénu. Výběr materiálu pro izolační vrstvu se v takovém případě řídí udávanou hodnotou součinitele difúze radonu, a ne schopností materiálu být opracován s dostatečnou hydroizolační bezpečností (zvláště ve spojích a prostupech).

Je třeba si uvědomit, že již jedna vrstva běžného natavitelného asfaltového pásu se skleněnou či polyesterovou vložkou je dostatečné protiradonové opatření minimálně při nízkém a obvykle i středním radonovém indexu stavby. Hydroizolační vrstva ze dvou asfaltových modifikovaných pásů, což je minimální požadovaná dimenze hydroizolace dle ČSN P 73 0606 do podmínek působení tlakové vody, je ve velké většině případů dostatečnou protiradonovou ochranou podsklepené spodní stavby i pro většinu lokalit na území České republiky s vysokým radonovým indexem stavby.

Pro možnost ověření, zda je navržená hydroizolace také dostatečnou protiradonovou izolací je nutné stanovit radonový index pozemku. Tuto službu Atelier stavebních izolací spolu s měřením objemové aktivity radonu v objektech pro své zákazníky zajišťuje.

U objektů, v jejichž kontaktním podlaží se nenacházejí obytné prostory, což je obvykle případ všech bytových a administrativních objektů či podsklepených rodinných domů, doporučujeme postupovat podle ČSN 73 0601, kapitoly 6.6.

Objekty s kontaktními podlažími bez pobytového prostoru. U většiny nových staveb pak postačí při splnění předem definovaných okrajových podmínek provést kontaktní konstrukce pouze v 2. kategorii těsnosti, což je např. konstrukce obsahující jednu vrstvu celistvé povlakové hydroizolace navržené podle ČSN 73 0606 s vodotěsně provedenými spoji a utěsněnými prostupy.

POMŮCKA PRO RYCHLÝ NÁVRH PROTIRADONOVÉ IZOLACE

Pro rychlý návrh protiradonové izolace z materiálů ze sortimentu Dektrade vytvořil Atelier stavebních izolací pomůcku v podobě tabulek dimenzí asfaltových pásů ELASTEK 40 SPECIAL MINERÁL, GLASTEK 40 SPECIAL MINERAL a PVC-P fólie ALKORPLAN 35034 /tab. 01 - 03/.

Dimenze platí pro nepodsklepené objekty s pobytovými místnostmi na terénu. Tabulky vychází z ČSN 73 0601 *Ochrana staveb proti radonu z podloží*. Při návrhu tabulek byla uvažována hodnota výměny vzduchu 0,3 h⁻¹.

Při použití tabulek je třeba respektovat ustanovení

ČSN 73 0601 o dalších konstrukčních opatřeních, pokud hodnota koncentrace radonu při vysokém radonovém indexu pozemku přesáhne následující hodnoty:

- pro zeminy
- s nízkou propustností 200 kBq/m³,
- se střední propustností 140 kBq/m³,
- s vysokou propustností 60 kBq/m³.

Protiradonovou izolaci je nutné v takových případech kombinovat s dalším opatřením. Např. jsou možné kombinace protiradonové izolace s drenážním systémem v podloží, s ventilační vrstvou v kontaktní konstrukci nebo s izolačním podlažím.

STN 73 0601

Ve Slovenské republice pro navrhování a provádění ochrany staveb proti radonu z podloží platí od prosince 2002 STN 73 0601 *Ochrana staveb proti radonu z podloží*. Tato norma vznikla převzetím ČSN 73 0601 ve znění předcházející současnou revizí. Je s touto normou identická. Součástí STN 73 0601

je informativní národní příloha NA obsahující česko – slovenský slovník použitých termínů.

Podle příslušné slovenské legislativy se stavby nerozlišují na nové a existující. Podle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví SR č.12/2001 Z.z. *o požiadavkách na zabezpečenie radiačnej ochrany* je odvozenou zásahovou úrovní na omezení ozáření v pobytových prostorech objemová aktivita radonu 500 Bq/m³. Pro převod objemové aktivity radonu na ekvivalentní objemovou aktivitu radonu se používá faktor rovnováhy F=0,4 (*). I ve Slovenské republice platí, že odvozená zásahová úroveň na provedení opatření proti pronikání radonu z podloží stavby při výstavbě staveb s pobytovými prostory odpovídá hranici mezi slabou a střední kategorií radonového rizika, resp. nízkým a středním indexem stavby.

* Pozn.: V ČSN 73 0601 se po revizi již veličina ekvivalentní objemová aktivita radonu nepoužívá. Fyzikální veličina faktor F (v ČSN 73 0601 se nazýval faktorem nerovnováhy) byl z normy odstraněn.

<Lubomír Odehnal>
foto: Jiří Tokar

